

Beslutningsforslag nr. B 102. Fremsat den 28. marts 2006 af Line Barfod (EL), Jørgen Arbo-Bæhr (EL), Majbrit Berlau (EL), Per Clausen (EL), Rune Lund (EL) og Søren Egge Rasmussen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om at anmode Straffelovrådet om en udtalelse om juridiske personers strafansvar

Folketinget opfordrer justitsministeren til at anmode Straffelovrådet om afgive en udtalelse om straffelovens bestemmelser om ansvar for juridiske personer.

Straffelovrådet skal bl.a. vurdere, hvilke bestemmelser i straffeloven strafansvar for juridiske personer skal gælde for, og hvilke betingel-

ser der skal være opfyldt for, at juridiske personer kan ifalde ansvar, samt de generelle bestemmelser om strafansvar for juridiske personer med hensyn til speciallovgivningen og med hensyn til reglerne om forsøg, forsæt m.v.

Straffelovrådet skal på baggrund heraf udarbejde et udkast til lovforslag.

Bemærkninger til forslaget

1. Baggrund og formål

Med terrorpakken i 2002 blev der gennemført en ændring, hvorefter juridiske personer generelt kan straffes for overtrædelser af straffeloven.

Denne meget væsentlige og principielle ændring blev gennemført uden en forudgående offentlig debat og blev hastet igennem Folketinget som en relativt mindre del af den meget omfattende terrorpakke. Lovgivningsprocessen gav efter Enhedslistens opfattelse ikke mulighed for en tilstrækkelig grundig behandling af indholdet og rækkevidden af ændringerne om juridisk personers strafansvar efter straffeloven.

De med terrorpakken gennemførte ændringer i bestemmelserne om juridiske personers strafansvar var imidlertid så væsentlige, at den daværende justitsminister, Frank Jensen, året før havde givet udtryk for, at en så vidtgående nykriminalisering ikke burde gennemføres uden mere tilbundsående overvejelser, f.eks. i Straffelovrådet, jf. bemærkningerne til lovforslag nr. L 129 fra 2000-01 (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A s. 2886 ff.).

Straffelovrådet afgav i 1995 betænkning 1289/1995 om juridiske personers bødeansvar. Lovgivningen er imidlertid blev ændret meget væsentligt siden betænkningen og afviger markant fra lovgivning, som blev anbefalet af Straffelovrådet dengang, jf. nedenfor i afsnit 3.

Professor Gorm Toftegaard Nielsen har i en artikel i Ugeskrift for Retsvæsen (U2003.B.100 f.: Strafansvar. Straffelovens § 306 som hovsalovgivning) kritisk gennemgået Straffelovrådets betænkning fra 1995 og de lovændringer, som er gennemført siden da. Gorm Toftegaard Nielsen dokumenterer efter Enhedslistens opfattelse behovet for at anmode Straffelovrådet om at analysere problemstillingerne på ny. Enhedslisten vil sørge for, at artiklen bliver omdelt i Retsudvalget, så den kan indgå under behandlingen af beslutningsforslaget.

Behovet for at anmode Straffelovrådet om en udtalelse om juriske personers strafansvar er blevet aktualiseret og eksemplificeret med Østre Landsrets dom i

januar måned over Greenpeace, jf. nærmere herom nedenfor i afsnit 2.

Enhedslisten finder, at alle – uanset retspolitisk holdning til spørgsmålet om juridiske personers strafansvar efter straffeloven – må have en interesse i, at en så principiel lovgivning bygger på grundige forarbejder og analyser.

Enhedslisten foreslår, at justitsministeren pålægges at anmode Straffelovrådet om en udtalelse om juridiske personers strafansvar efter straffeloven.

Straffelovrådet er nedsat af Justitsministeriet som et stående udvalg. Rådet har til opgave efter Justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om strafferetlige lovgivningsspørgsmål og principielle spørgsmål vedrørende fastsættelsen af administrative bestemmelser af strafferetlig karakter og den praktiske gennemførelse af kriminalpolitiske foranstaltninger.

Straffelovrådet skal efter beslutningsforslaget dels vurdere, hvilke bestemmelser i straffeloven strafansvar for juridiske personer skal gælde for, og dels, hvilke betingelser der skal være opfyldt for, at juridiske personer kan ifalde ansvar.

Enhedslisten foreslår endvidere, at Straffelovrådet også skal vurdere de generelle bestemmelser om strafansvar for juridiske personer med hensyn til speciallovgivningen og med hensyn til reglerne om forsøg, forsæt m.v.

Straffelovrådet skal på baggrund heraf udarbejde et udkast til lovforslag. Lovudkastet skal endvidere sikre den lovtekniske kvalitet af eventuelle straffebestemmelser, herunder at bestemmelser af generel karakter placeres i straffelovens almindelige del og ikke – som tilfældet er i dag – i straffelovens specielle del.

2. Dommen over Greenpeace vedrørende en hændelse på Axelborg

Som den første organisation blev foreningen Greenpeace Norden dømt for at overtræde lovændringer indført med terrorpakken fra 2002. Det skete, da Østre Landsret den 9. februar 2006 skærpede en byretsdom fra juni 2005.

Retten idømte miljøorganisationen en bøde på i alt 50.000 kr. (25 dagbøder af 2.000 kr.) i forbindelse med en fredelig happening i oktober 2003, hvor frivillige aktivister hængte et banner ned fra Axelborg i København i protest mod gensplejset svinefoder. Greenpeace blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1 (husfredskrænkelse), jf. straffelovens § 306 (strafansvar for juridiske personer).

De 15 aktivister fra Greenpeace, som deltog i klatreaktionen på DLG-bygningen ved Axelborg accepterede alle de individuelle bøder på 1.500 kr. for husfredskrænkelse, jf. Københavns Byrets dom afsagt den 10. juni 2005.

Det politiske krav fremført i 2003 under Axelborgaktionen var, at kød og mejeriprodukter baseret på gensplejset dyrefoder skal mærkes, så forbrugeren får mulighed for at afvise brugen af gensplejsede afgrøder i fødevarerproduktionen.

Efter det oplyste har Greenpeace søgt om adgang til at appellere dommen til Højesteret.

Enhedslisten ønsker ikke med beslutningsforslaget at blande sig i en verserende sag ved domstolene, hvor det endelige udfald endnu ikke er kendt. Men sagen og de reaktioner, der har været i offentligheden, viser, at der er behov for en grundigere analyse af, i hvilket omfang juridiske personer skal kunne dømmes for overtrædelse af straffeloven.

Enhedslisten finder det bekymrende og paradoksalt, at en lovændring, som blev gennemført med det formål at bekæmpe terrorisme, nu finder anvendelse med en organisation, der klart og utvetydig bekender sig til ikkevoldsprincipper. Dommen vil kunne få alvorlige konsekvenser for danske græsrodsorganisationers arbejde i fremtiden og udgør efter Enhedslistens opfattelse et brud med grundlæggende demokratiske principper.

3. Straffelovens bestemmelser om strafansvar for juridiske personer

Straffelovrådet frarådede i betænkning 1289/1995 om juridiske personers bødeansvar, at en generel bestemmelse om strafansvar for juridiske personer kom til at omfatte overtrædelser af straffeloven. Baggrunden for Straffelovrådets konklusioner var bl.a., at flertallet af straffebestemmelserne i straffeloven sigter på at beskrive enkeltpersoners skadegørende eller farlige eller på anden måde forkastelige handlinger. De begås i henhold til individuelle beslutninger, eventuelt efter aftale mellem flere, og uden nogen sammenhæng med, om den eller de pågældende står i et ansættelsesforhold til nogen. Endvidere henviste Straffelovrådet til, at det for langt de fleste straffelovsbestemmelser er

en betingelse for strafansvar, at der er handlet med forsæt, jf. straffelovens § 19. En juridisk person, f.eks. et aktieselskab, kan ikke have forsæt i strafferetlig forstand.

Indtil 2000 fandtes der således heller ikke i straffeloven bestemmelser, der gav mulighed for at straffe juridiske personer for overtrædelser af straffeloven. Derimod fandtes der i et meget stort antal særlove strafansvar for juridiske personer. Strafansvar for en juridisk person forudsatte, at der inden for dens virksomhed er begået en overtrædelse, der kan tilregnes en eller flere til den juridiske person knyttede personer eller den juridiske person som sådan, jf. straffelovens § 27, stk. 1.. For at kunne pålægge juridiske personer strafansvar krævedes det også, at denne særlige ansvarsform har hjemmel i lovgivningen på de enkelte områder, hvor ansvaret skal gælde, jf. straffelovens § 25.

Ved lov nr. 228 af 4. april 2000 indførtes der i et nyt 30. kapitel i straffeloven som § 306 en bestemmelse, der bl.a. gav mulighed for at pålægge selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar for overtrædelse af § 122 (aktiv bestikkelse i dansk, udenlandsk og international offentlig tjeneste eller hverv), § 289 a (EU-svig) og § 299, nr. 2, 2. led (aktiv bestikkelse i private retsforhold). Formålet med bestemmelsen var at give mulighed for, at man i Danmark kan anvende en række konventioner og andre folkeretlige aftaler, der medfører pligt til at kunne straffe juridiske personer for handlinger, som for Danmarks vedkommende var omfattet af straffelovsbestemmelser, der alene giver mulighed for at straffe fysiske personer.

Ved lov nr. 280 af 25. april 2001 blev straffelovens § 306 ændret med henblik på at give almindelig adgang til at pålægge juridiske personer ansvar for overtrædelse af straffeloven, som er begået for at skaffe den pågældende juridiske person vinding. Lovændringen var bl.a. en følge af en EU-rammeafgørelse om beskyttelse mod falskmøntneri.

Ved lov nr. 378 af 6. juni 2002 (terrorpakken) blev § 306 ændret på ny. Med ændringen af straffelovens § 306 blev kravet om, at lovovertrædelsen skal være begået for at skaffe den juridiske person vinding, ophævet. Med lovændringen er det ikke en betingelse for juridiske personers strafansvar, at en eller flere enkeltpersoner inden for den juridiske person bevisligt har handlet med forsæt. Den fornødne tilregningsgrad afhænger af den enkelte straffebestemmelse. Det vil herefter være muligt at straffe juridiske personer for uagtsomme straffelovsovertrædelser, såfremt uagtsomhed særskilt er kriminaliseret.

Enhedslisten foreslog under Folketingets behandling af lovforslaget, at reglerne om strafansvar for juridiske personer blev samlet i straffelovens almindelige del. Enhedslisten henviste til, at § 306 hidtil kun havde omhandlet meget få forbrydelser, og at bestemmelsen derfor kunne placeres i straffelovens specielle del. Lovforslaget indebar imidlertid at, at juridiske personer kunne straffes for alle overtrædelser af straffeloven. Bestemmelsen hørte derfor hjemme i straffelovens almindelige del, som indeholder bestemmel-

ser, der gælder alle overtrædelser af straffeloven. Ændringsforslaget blev forkastet.

Som det fremgår, har lovgivningen om juridiske personers strafansvar efter straffeloven således i spring bevæget sig meget langt væk fra anbefalingerne i Straffelovrådets betænkning fra 1995. Tiden er efter Enhedslistens opfattelse inde til at gøre status på baggrund af en grundig bearbejdelse og analyse af retstilstanden fra Straffelovrådet.

Skriftlig fremsættelse

Line Barfod (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at anmode Straffelovrådet om en udtalelse om juridiske personers strafansvar.

(Beslutningsforslag nr. B 102).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.